

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.16>

Руфіна Добровольська

м. Вінниця, Україна

orcid.org/0000-0002-1414-8861

rufina.dobrovolska@vspu.edu.ua

Вадим Гоменюк

м. Вінниця, Україна

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У РОЗВИТКУ МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Анотація. У статті розглянуто педагогічний потенціал творчої діяльності на уроках музичного мистецтва як ефективного засобу розвитку музичних здібностей молодших школярів у контексті Нової української школи. Проаналізовано основні види музично-творчої діяльності та їх вплив на формування креативності, емоційно-ціннісної сфери й самовираження учнів. Визначено педагогічні умови ефективної організації творчої діяльності в умовах сучасної початкової освіти.

Ключові слова: творча діяльність, музичне мистецтво, молодші школярі, креативність, Нова українська школа.

Abstract. The article examines the pedagogical potential of creative activity in music lessons as an effective means of developing the musical abilities of primary school students within the context of the New Ukrainian School. The main types of musical and creative activities and their influence on the formation of creativity, the emotional-value sphere, and students' self-expression are analyzed. The pedagogical conditions for the effective organization of creative activity in modern primary education are determined.

Keywords: creative activity, music education, primary school students, creativity, New Ukrainian School.

Реформування сучасної освіти в Україні, зокрема впровадження концепції Нової української школи (НУШ), передбачає орієнтацію освітнього процесу на розвиток особистості учня, його творчого потенціалу, критичного мислення та здатності до самовираження. У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема розвитку музичних здібностей молодших школярів.

Музичне мистецтво має значні можливості для розвитку креативності, оскільки поєднує емоційне сприймання, художнє мислення та активну діяльність. Саме творча діяльність на уроках музичного мистецтва виступає важливим засобом формування ключових компетентностей, визначених НУШ, зокрема ініціативності, культурної обізнаності та вміння самовираження.

Метою статті є обґрунтування педагогічного потенціалу творчої діяльності на уроках музичного мистецтва у розвитку музичних здібностей молодших школярів з урахуванням ідей Нової української школи.

Проблема розвитку творчих здібностей особистості знайшла відображення у працях як зарубіжних, так і українських учених. У вітчизняній педагогічній науці питання творчого розвитку учнів висвітлювали О. Ростовський, Л. Масол, Г. Падалка, О. Олексюк, які підкреслювали важливість художньо-творчої діяльності в освітньому процесі (Масол, 2012; Падалка, 2008; Ростовський, 2011).

У галузі музичної педагогіки значну роль відіграють також ідеї К. Орфа, З. Кодая, що базуються на активному залученні дітей до різних видів музично-творчої діяльності.

Сучасні українські дослідники наголошують на необхідності впровадження компетентнісного підходу, який передбачає активну творчу діяльність учнів як основу навчання.

У контексті НУШ творча діяльність розглядається як ключовий компонент освітнього процесу, що забезпечує розвиток особистості дитини. На уроках музичного мистецтва вона реалізується через різні види діяльності.

Одним із провідних є музична імпровізація, яка сприяє розвитку уяви, фантазії та здатності до самовираження. Учні вчаться створювати власні музичні образи, що відповідає ідеям діяльнісного навчання (Добровольська, Швець, Білозерська, 2025).

Важливе місце займає елементарне музикування, яке передбачає використання простих інструментів, ритмічних вправ і вокальної імпровізації. Це сприяє розвитку музичного слуху, ритму та творчої активності.

Музично-ритмічні рухи допомагають поєднати музику з тілесною експресією, розвивають координацію та емоційне сприймання. Особливу роль відіграє музикомалювання, яке інтегрує музику з образотворчим мистецтвом і сприяє розвитку асоціативного мислення (Белінська, Василевська-Скупа, Костюк, 2022).

Усі зазначені види діяльності відповідають принципам НУШ, зокрема інтегрованості, діяльнісного підходу та орієнтації на потреби дитини.

Для реалізації педагогічного потенціалу творчої діяльності необхідно враховувати такі умови:

- створення психологічно комфортного освітнього середовища, що відповідає ідеям дитиноцентризму НУШ;
- використання інтерактивних і творчих методів навчання;
- забезпечення свободи вибору та самовираження учнів;
- інтеграція різних видів мистецтва;
- підтримка ініціативності та творчої активності дітей.

Важливо, щоб учитель виступав не лише як джерело знань, а як фасилітатор творчого процесу.

Отже, творча діяльність на уроках музичного мистецтва має значний педагогічний потенціал у розвитку музичних здібностей молодших школярів, особливо в умовах реалізації концепції Нової української школи. Вона сприяє формуванню ключових компетентностей, розвитку креативного мислення,

емоційної сфери та здатності до самовираження. Використання різноманітних форм творчої діяльності у поєднанні з сучасними педагогічними підходами забезпечує ефективність освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. Белінська, Т. В., Василевська-Скупа, Л. П., Костюк, Л. О. (2022). Використання інтерактивних методів на уроках музичного мистецтва як засобу формування soft skills в учнів початкової школи. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, (51), 414–418.
2. Добровольська, Р. О., Швець, І. Б., Білозерська, Г. О. (2025). *Сучасні інновації в мистецькій освіті: музикотерапевтичні, театральні-педагогічні та хорові технології*. Вінниця.
3. Масол, Л. М. (2012). *Теорія та методика навчання мистецтва у початковій школі*. Генеза.
4. Ростовський, О. Я. (2011). *Методика викладання музики в початковій школі*. Навчальна книга.
5. Падалка, Г. М. (2008). *Педагогіка мистецтва*. Освіта України. Зузяк Т.П., Білозерська Г.О., Кравцова Н.Є., Сізова Н.С. Технології інтегрованого поліхудожнього навчання майбутніх учителів мистецьких дисциплін. Науковий часопис. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Київ. №87. 2022. С.30-33 <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.87.06>

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.17>

Родіон Непийвода
м. Вінниця, Україна
Науковий керівник: Віктор Соловей
<https://orcid.org/0000-0003-0373-6008>
e-mail: victorsolovey79@gmail.com

ТРАНСФОРМАЦІЯ НАРОДНИХ МОТИВІВ В СУЧАСНОМУ ДИЗАЙНІ КЕРАМІЧНИХ ВИРОБІВ: ІСТОРИЧНІ ТРАДИЦІЇ ТА НОВІ ХУДОЖНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню трансформації народних мотивів у сучасному дизайні керамічних виробів України. Розглянуто історичні витоки української

кераміки, особливості регіональних шкіл гончарства та символічне значення традиційних орнаментів. Проаналізовано основні тенденції розвитку сучасного керамічного дизайну, зокрема стилізацію народних мотивів, експерименти з формою і кольором, а також концептуалізацію керамічних виробів як засобу художнього висловлювання. Особливу увагу приділено взаємодії традиції та новаторства, проблемам збереження автентичності й ролі освіти та популяризації у розвитку сучасної кераміки. Визначено, що сучасний дизайн кераміки є важливим засобом збереження культурної спадщини та інтеграції українського мистецтва у світовий культурний простір.

Ключові слова: українська кераміка, народні мотиви, сучасний дизайн, декоративно-ужиткове мистецтво, гончарство.

Abstract. The article is devoted to the study of the transformation of folk motifs in the modern design of Ukrainian ceramic products. The historical origins of Ukrainian ceramics, the features of regional pottery schools and the symbolic meaning of traditional ornaments are considered. The main trends in the development of modern ceramic design are analyzed, in particular, the stylization of folk motifs, experiments with form and color, as well as the conceptualization of ceramic products as a means of artistic expression. Special attention is paid to the interaction of tradition and innovation, the problems of preserving authenticity and the role of education and popularization in the development of modern ceramics. It is determined that modern ceramic design is an important means of preserving cultural heritage and integrating Ukrainian art into the world cultural space.

Keywords: Ukrainian ceramics, folk motifs, modern design, decorative and applied arts, pottery.

Кераміка в українській культурі посідає особливе місце як один із найдавніших і найстійкіших видів декоративно-ужиткового мистецтва. Вона супроводжує людину від найдавніших часів, виконуючи як утилітарні, так і символічні функції. У її формах, орнаментах, кольорах закладено багатовіковий досвід, естетичні уявлення та світогляд народу. Сьогодні, у добу глобалізації та активного розвитку дизайну, традиційна кераміка переживає новий етап трансформації, у якому народні мотиви набувають сучасного звучання.

Історичні витоки української кераміки сягають глибокої давнини. Археологічні знахідки свідчать про високий рівень розвитку гончарства ще в трипільській культурі, де посуд прикрашався складними геометричними орнаментами. Ці орнаменти мали не лише декоративний, а й сакральний характер, відображаючи уявлення про світобудову, природні цикли, гармонію людини і природи.

У наступні історичні періоди кераміка розвивається, збагачуючись новими формами і техніками. У традиційному українському гончарстві сформувалися регіональні школи, кожна з яких мала свої особливості. Опішня, Косів, Васильків, Гавареччина — ці центри стали осередками формування унікальних стилів, що відрізнялися орнаментикою, кольоровою гамою, формою виробів.

Народні мотиви в кераміці — це передусім орнамент. Рослинні, геометричні, зооморфні елементи створюють складну систему знаків, яка має глибоке символічне значення. Наприклад, дерево життя символізує безперервність буття, птахи — душу і свободу, хвилясті лінії — воду як